

Dialoginen keskustelu luottamuksen ja demokratian edistäjänä

Olli-Pekka Ahtiainen

Aretai Oy

1.6.2017

Miten sinä ymmärrät dialogin?

Työpajan sisältö

- Dialogi ja demokratia
- Dialogin lähtökohtia
- Dialogi merkityskeskusteluna
- Dialogia edistävät toimintatavat
- Dialogin harjoittelu

Demokratia

- Yhteiskunnallinen järjestelmä
- Elämäntapa

Dialogin lähtökohtia

- Dialogi tähtää **ymmärryksen** lisääntymiseen: käsiteltävästä asiasta, toisista ihmisistä ja omasta itsestä.
- Tarve käydä dialogia nousee yleensä ihmisten **toiminnassa** havaitusta tarpeesta lisätä ymmärrystä epäselvistä asioista.
- Dialogin keskiössä on jonkin tietyn asian/ilmiön **merkitys**, jota tutkitaan yksilöiden erilaisten **kokemusten** valossa.
- Dialoginen keskustelu ei itsessään tähtää ratkaisujen tekemiseen tai päätöksiin, mutta se voi olla tällaisten tukena tai vaiheena erilaisissa päätöksentekoprosesseissa.
- Dialogissa pyritään maksimoimaan keskusteluasetelman tasa-arvoisuus ja yksilöiden ilmaisun vapaus sekä keskustelun vapaa eteneminen.

Miten dialogi eroaa muista toimintatavoista?

- Dialogisessa keskustelussa ollaan kiinnostuneita ihmisten kokemusten *erilaisuudesta*. Tämä nähdään mahdollisuutena oppia uutta.
- Dialogissa ei tähdätä asioiden ratkaisemiseen, päätöksiin tai samanmielisyyteen. Pelkästään ymmärryksen lisääntyminen on riittävä ”tulos”.
- Dialogin tarkoitus ei ole päätyä johonkin tiettyyn lopputulemaan, joka on sama kaikille osallistujille. Varsinaisen dialogin päätyttyä voidaan tietenkin keskustella siitä, miten esiin tulleet seikat vaikuttavat ihmisten toimintaan jatkossa.

Mitä dialogi tuottaa?

- Yhteisymmärrystä, joka ei ole samanmielisyyttä vaan selvempää käsitystä ihmisten erilaisista näkökannoista
- Kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja tunteen, että on arvostettu ihminen
- Laajempi käsitys yhteisön/ryhmän kokonaistilanteesta

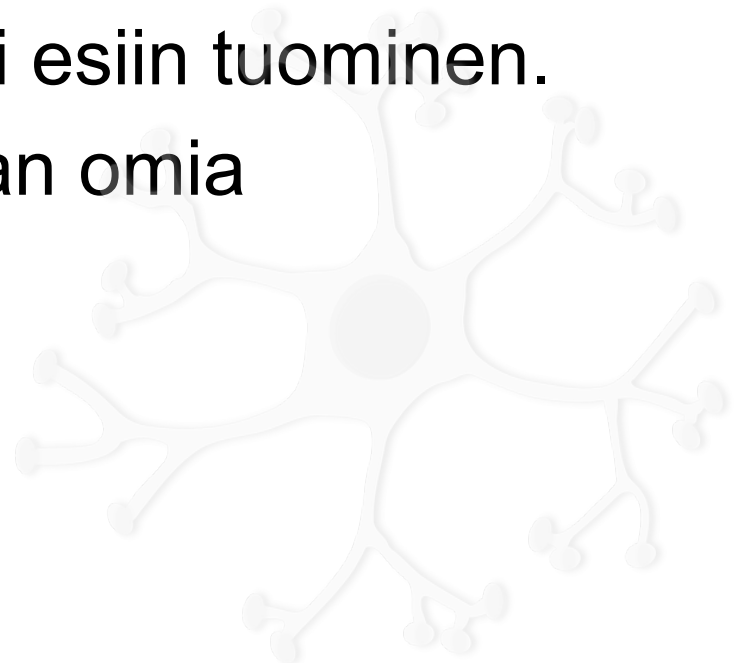

Dialogia edistäviä toimintatapoja

1. **Erottakaa toisistaan kuunteleminen ja puhuminen.** Tähän liittyy odottamista, jossa työstetään toisten kokemusten kuuntelemisen vaikutusta omiin kokemuksiin.
2. **Liittykää toistenne puheeseen.** Tämä on oman ”tässä ja nyt” tapahtuvan sisäisen dialogin viestimistä toisille.
3. **Puhutelkaa suoraan toisianne.** Oma puhe pyritään suuntaamaan suoraan toisille osallistujille. Tämä tarkoittaa toisten ihmisten ja heidän kokemustensa puhuttelua.
4. **Luokaa yhteistä kieltä.** Dialogissa yritetään välttää erikoissanastoa. Tämä sijaan pyritään luomaan yhteistä kieltä.
5. **Työstäkää ristiriitoja.** Dialogissa ilmenevät ristiriidat otetaan vakavasti. Niitä tulee pitää keskeisinä oppimiskohtina. Usein aidosti uuden idean syntyä edeltää ristiriitoja osallistujien eri kokemusten välillä.
6. **Etsikää piiloon jääneitä näkökulmia ja kokemuksia.**
7. **Tutkikaa eri näkökulmista muodostuvaa kokonaisuutta.**

Miten kehittää omaa dialogisuuttani?

- Miten kuuntelen toista ja myös omaa sisäistä puhettani?
- Miten siedän omasta poikkeavia näkemyksiä?
- Omien näkemysten rohkeasti esiin tuominen.
- Miten valmis olen muuttamaan omia näkemyksiäni?

Case Baton Rouge

- voimakkaat rasistiset jännitteet mustien ja valkoisten kesken
 - viranomaiset ja kansalaisaktivistit päättivät järjestää pienryhmäkeskusteluja, joihin kutsuttiin laajasti eri ryhmien edustajia
 - keskustelut olivat tunnelautuneita, jännitteisiä, vaikeita, edes ”rasismia” ei kyetty määrittämään
 - keskustelut kestivät yli vuoden
 - viimein uskallettiin nosta esiin piilossa olevat tunteet: viha, syyllisyys, häpeä
→ dialogi avautui: luottamus, kyky kuunnella ja eri kokemusten kunnioitus palasi
 - hyväksyttiin rasismi-sanalle laajempi ”puhemääritelmä”
 - jatkettiin laajoina kansalaistyöpajoina, joilla oli iso vaikutus yhteisön toimintaan.
(Harould Saunders: A Puplic Peace Prosess, 1999)
- * Toimintamallista tiivistelmä: <http://www.colorado.edu/conflict/peace/example/chuf7416.htm>

Dialogin järjestäminen

- **Aika.** Dialogin syntyminen edellyttää yleensä riittävästi aikaa ja kiireetöntä ilmapiiriä (harvoin onnistuu alle kahdessa tunnissa).
- **Paikka.** Keskustelun olisi syytä tapahtua häiriöttömässä tilassa.
- **Asetelma.** Ympyrään asetetut tuolit korostavat dialogin edellyttämää tasa-arvoista asetelmaa ja mahdollistavat kaikkien osallistujien suorat katsekontaktit.
- **Aloitus.** Dialogi kannattaa käynnistää puhumalla dialogista: tavoitteista ja odotuksista, dialogia tukevista toimintatavoista, eroista muunlaiseen keskusteluun ja osallistujien aiemmista kokemuksista.
- **Eteneminen.** Kokematonta ryhmää kannattaa ohjata selkeillä kysymyksillä. Kun dialogi alkaa sujua, ohjaaja voi antaa keskustelun edetä vapaammin.
- **Lopettaminen.** Kannattaa varata aikaa dialogin synnyttämien kokemusten pohtimiselle ja tulevan toiminnan ennakoinnille.

Dialogin ohjaaminen

- **Ohjeistus.** Selitä suoraan ja ytimekkäästi, miten dialogissa on tarkoitus toimia. Varaa itsellesi oikeus keskeyttää ja ohjata keskustelun suuntaa.
- **Virittäminen.** Pidä huoli, että osallistujille syntyy heti alussa suhde dialogin ohjaajaan ja ainakin yhteen toiseen osallistujaan.
- **Kysymykset.** Mieti etukäteen kysymyksiä, joilla dialogin teemoja voi syventää. Kirjaa ylös keskustelun aikana sinussa heräävät kysymykset.
- **Sisäinen dialogi.** Oman sisäisen vuoropuhelun avaaminen toisille yleensä syventää dialogia.
- **Puhutteleminen.** Kysy suoraan osallistujilta heidän kokemuksistaan.
- **Konkretisointi.** Avainkäsitteiden suhteita kannattaa hahmotella kaikkien näkyville esim. fläppitaululle.
- **Sisällön ja prosessin seuraaminen rinnakkain.** Kokoa välillä yhteen sitä, miten dialogi on edennyt ja millaisia käännteitä siinä on tapahtunut.
- **Ajatuskokeet käytäntöön.** Dialogin antia voi auttaa siirtämään toimintaan pyytämällä osallistujia tekemään ennakoiteja mielessään ja kertomaan kuvittelemistaan seurauksista.

Kirjallisuutta

<http://www.aretai.org/luettavaa/>

<http://dialogiakatemia.fi/materiaalit/>

Kai Alhanen: Dialogi demokratiassa (2016)

Kai Alhanen, Anne Kansanaho, Olli-Pekka Ahtiainen, Marko Kangas, Tiina Soini & Jarkko Soininen: Työnohjauksen käsikirja (2011)

Kai Alhanen: John Deweyn kokemuksefilosofia (2013)

Mihail Bahtin: Dostojevskin poetiikan ongelmia (1991)

David Bohm: On Dialogue (1996)

Martin Buber: Minä ja Sinä (1993)

John Dewey: Democracy and Education (1916)

William Isaacs: Dialogi - yhdessä ajattelemisen taito (2001)

William James: Pragmatismi (2008)

Jaakko Seikkula & Tom Arnkil: Dialoginen verkostotyö (2009)

Peter Senge: The Fifth Discipline (2006)

Daniel Siegel: The Developing Mind (2012)

Kiitos!

Olli-Pekka Ahtiainen

olli-pekka.ahtiainen@aretai.org

040-5883076

www.aretai.org

www.dialogiakatemia.fi